

ÖZET

Tasavvuf, nefsin insana getireceği kötülükleri fark ederek uzak durmak; yaratıcıyı tanımak ve varlıktan geçerek yaratıcıya kavuşmaktır. İslamiyet'in yayılmasında etkin rol oynamış bir prensiptir. Hz. Peygamber'in ölümünden sonra Müslümanlar, Kur'an ve sünnet yolunu takip etmişlerdir. Mutasavvıflar da bu yolu takip eden, dünya zevklerinden uzaklaşıp Allah'a ulaşmayı hedefleyen bunun için de yaşamları boyunca fazlalıktan kaçınan yani; az yiyip içen, dünya malına tamah etmeyen, yurt benimsemeyen tasavvuf icracıdır. Hatta bu nedenle Farsça "yoksul" anlamına gelen "Derviş" kavramıyla da anılırlar. Mutasavvıfların nefsanî bir gayesi mevcuttur. Dünyevi yaşamlarında şer getiren nefsi yenmek, İslamiyet'i anlamak, Allah'ı bilmek onların mesleğidir. Dergâhlar da bu mesleğin icra edildiği mekânlardır. Tasavvuf yolundaki kişilerin bir araya gelerek dini ritüelleri gerçekleştirdikleri alandır. Ömer Baba da bu mesleğin yakın geçmişteki icracılarından. 1923'te Diyarbakır'ın Hani ilçesinde dünyaya gelen Ömer Baba, Molla Ali Efendi'nin oğludur. Aile evinde başlayan dini eğitimleri Şeyhi Molla Abdullah Efendi ile tanışınca bir sisteme bağlanmıştır. Gördüğü rüyalar neticesinde şeyhinden icazet alarak İstanbul'a tasavvuf öğretilerini yaymak için gelmiştir. İstanbul başta olmak üzere Türkiye'nin birçok şehrinde müridi bulunan Ömer Baba bir Rifaî şeyhidir. Bu araştırmada Ömer Baba Dergâhının tasavvuf inancındaki yeri, menkıbevi ve tarihi hayatı müritlerinin gözünden ifade edilmektedir. Çalışmamızda Ömer Baba müritlerinin ahlak anlayışı, örf ve adetleri tasavvuf çizgisinde sunulmaktadır. Tasavvuf anlayışı, sufilik ve bu bağlamda oluşmuş Ömer Baba Dergâhındaki ibadetler, ideolojiler, ritüeller ortaya konulmaktadır. Dergâhta yürütülen faaliyetlerin ortaya konulması tasavvuf inancının günümüzdeki yansımaları görebilmek için önemli bir kaynak olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Tasavvuf, Şeyh, Dergâh, Ömer Baba

ABSTRACT

Sufism is noticing and staying away from the evils that the soul will bring to human, recognizing the creator and reaching the creator by passing through existence. It is a principle that played an active role in the spread of Islam. Muslims followed the path of the Quran and the Sunnah after the death of Hz. Muhammad. Mystics, who follow this path, aim to get away from worldly pleasures and reach Allah, and therefore avoid excess throughout their lives; They are Sufi practitioners who eat and drink little, do not aspire to worldly goods, and do not adopt a homeland. For this reason, they are also referred to by the concept of "Dervish", which means "poor" in Persian. Sufis have a spiritual purpose. It is their preoccupation to defeat the evil spirit, to understand Islam and to know Allah in their mortal life. Dervish lodges are also places where this profession is practiced. These places are the places where people on the path of mysticism come together and perform religious rituals. Ömer Baba is one of the performers of this profession in the recent past. Ömer Baba, who was born in 1923 in the Hani district of Diyarbakır, is the son of Molla Ali Efendi. His religious education, which started in the family home, was connected to a system when he met shaikh Molla Abdullah Efendi. As a result of the dreams he had, he came to Istanbul to spread the teachings of mysticism with the guidance of his shaikh. Ömer Baba, who has followers in many cities of Turkey, especially in Istanbul, is a Rifaî shaikh. The place of Ömer Baba Lodge in Sufi belief, the anecdote and his life are explained from the eyes of his followers in this research. The moral understanding, customs and traditions of the followers of Ömer Baba are presented in the line of mysticism in our study. The understanding of Sufism, Sufism and the worships, ideologies and rituals in Ömer Baba Lodge, which was formed in this context, are revealed. Revealing the activities carried out in the Dervish Lodge will be an important source to see the current reflection of the Sufi belief.

Keywords: Sufism, Shaikh, Dervish Lodges, Ömer Baba